

Kennisdag 'Feiten en ervaringen rondom asbest'

Asbestincidenten zorgen nogal eens voor ophef. De publieke angst voor de potentieel kankerverwekkende vezels is groot en de wijze waarop de overheid en/of media reageren op asbestincidenten draagt soms bij aan maatschappelijke onrust. Wat zijn de do's en don'ts bij een acute asbestbesmetting? Het IFV organiseerde op 13 januari 2016 de kennisdag 'Feiten en ervaringen rondom asbest'. Doel: kennis en ervaringen delen en feiten van fictie scheiden. Vertegenwoordigers van lokale, regionale en landelijke overheden doken in het asbestdossier onder leiding van dagvoorzitter Cisca Stom, manager Public Health bij de gemeente Rotterdam.

Grote impact op samenleving

De eerste bijdrage van medisch milieukundige Henk Jans zet de deelnemers meteen op scherp. De kern van zijn betoog: ingrijpende maatregelen zoals noodverordeningen en grootschalige ontruiming hebben grote impact op de samenleving, maar staan vaak niet in verhouding tot de werkelijke gezondheidsrisico's die vrijkomende asbest oplevert. Want de gezondheidsgevaaren van kortstondige blootstelling aan asbestresten na bijvoorbeeld een brand, zijn verwaarloosbaar klein.

Gebeurtenissen waarbij het publieke en politieke debat vaak wordt gedomineerd door angst voor de 'ninja vezel', zijn in de perceptie van onwetende burgers bijna gegarandeerd dodelijk. "Onterechte angst, die niet wordt onderbouwd door de wetenschap", zo stelt Jans. Onderzoeken en modellen tonen aan dat vooral mensen die langdurig aan grote hoeveelheden asbestvezels worden blootgesteld later in hun leven een serieus risico lopen op longkanker en dat het risico van kortdurende blootstelling aan geringe hoeveelheden na een asbestbrand nagenoeg nul is.

Casuïstiek was er genoeg in de afgelopen jaren. Jans wijst op de asbestbranden in Roermond (Kerst 2014), Wieringen (januari 2015) en Zeeland (februari 2015).

Nuchterheid moet in de ogen van Jans overheersen in de aanpak en de crisiscommunicatie na een asbestincident. “Ja, ongewenste blootstelling moet worden voorkomen en de besmetting moet worden opgeruimd, maar zonder door te slaan in risicomanagement en noodmaatregelen.” Belangrijk is ook dat de overheid zich bij haar strategie goed laat adviseren door deskundigen van de GGD en dat de gemeente te allen tijde de regie houdt.

Recente observaties

Dat laatste punt wordt ook aangestipt door Menno van Duin, lector Crisisbeheersing bij het IFV. Hij deelt enkele recente observaties tijdens en na asbestincidenten op basis van incidenten in de afgelopen jaren. Kenmerkend voor dit type gebeurtenis is dat zowel de overheid als de media en burgers asbest als ‘enge materie’ zien

De focus van de berichtgeving ligt vaak op de publieke onrust, die maar moeizaam kan worden beteugeld met geruststellende berichten dat de gezondheidsrisico's ‘verwaarloosbaar klein’ zijn. Want hoe klein is klein dan precies? “Het zal jouw kind maar zijn dat als enige later longkanker krijgt door de blootstelling aan een asbestbesmetting.” Andere kenmerken van asbestincidenten zijn volgens Van Duin dat de echte discussies en dilemma's vaak pas later aan de orde zijn en dat de nasleep langdurig kan zijn.

De discussie gaat dan vooral over de vraag hoe groot het ‘besmette gebied’ nu precies is en wat het verschil is tussen ‘asbestveilig en asbestvrij’. De dynamiek in de nasleep van een acute asbestbesmetting kan groot zijn. Soms begint een incident ogenschijnlijk klein, maar groeien na verloop van tijd het ‘besmette gebied’ en de cirkel waarbinnen noodmaatregelen worden genomen. Dit was bijvoorbeeld het geval bij een renovatieproject in de Utrechtse woonwijk Kanaleneiland in 2012. Naast bovenstaande ging Van Duin in op enkele observaties zoals ook verwoord in zijn [online blog](#).

Casus Wateringen

Over dynamiek en discussies kan burgemeester Sjaak van der Tak van de gemeente Westland meepraten. In januari 2015 woedt in de plaats Wateringen een grote brand in een verf- en behangloods. Van der Tak merkt dat de overheid het na een asbestincident zelden goed kan doen. Want hoewel de gemeente na het incident krachtig uitpakt met een noodverordening en uitgebreide informatiecampagnes, en miljoenen investeert in een grote ontsmettings- en opruimoperatie, komt zij later voor forse bestuurlijke dilemma's te staan. De gemeente laat straten en auto's ontsmetten, daken van huizen reinigen en bomen kappen. Twee besmette voetbalvelden worden zelfs vier keer gestofzuigd om de laatste zichtbare asbestkruimel op te ruimen. Toch krijgt de gemeente een jaar later alsnog forse kritiek op haar aanpak via een rapport dat de provincie Zuid-Holland liet opstellen. Conclusie: het besmette gebied is nog niet schoon en bewoners lopen onverantwoord grote risico's. Het rapport blijkt te kort door de bocht te zijn. De gemeente heeft de zaken wel degelijk kortdaat aangepakt. Dat neemt niet weg dat Van der Tak nog steeds met de nodige bestuurlijke dilemma's zit. Zoals de vraag: wie moet opdraaien voor de kosten van de ruiming van de laatste asbestresten onder de pannen van enkele particuliere daken? Van der Tak ziet hier een eigen verantwoordelijkheid van de eigenaren en hun verzekeraars, maar sommige verzekeraars geven ‘niet thuis’ voor het kostenverhaal. De gemeente zoekt naar een oplossing om de asbestaffaire goed te kunnen afsluiten.

De gereserveerde houding van de verzekeraars ontlokt in de zaal de vraag of Stichting Salvage hierin geen actievare rol kan spelen. Neen, erkent een aanwezige vertegenwoordiger van Salvage, want het mandaat dat de meeste verzekeraars geven is maar heel beperkt. Kosten van asbestsanering vallen over het algemeen niet onder de dekking.

Plan van aanpak Asbestincidenten

De besproken casuïstiek en de discussies over rollen, verantwoordelijkheden en taakverdeling bij asbestbesmetting maken duidelijk dat er landelijk dringend behoefte is aan een meer eenduidige aanpak van asbestincidenten. Eenheid in risicobeoordeling, in risico- en crisiscommunicatie, in procesaansturing, in opruimmethodieken, maar ook in kosten. In die behoefte wordt voorzien, want onder auspiciën van de Vakgroep Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen van Brandweer Nederland is een Plan van aanpak Asbestincidenten in de maak.

Gerard Zomer, voorzitter van de vakgroep, geeft een toelichting op het plan, dat houvast moet bieden aan het brede netwerk van overheden en andere instanties die bij een asbestbesmetting aan bod komen. Het plan zou aanvankelijk afgelopen najaar gereed zijn, maar dat bleek te ambitieus door de brede benadering. Het plan richt zich namelijk niet alleen op asbestbranden, maar op alle typen asbestincidenten.

In het tweede kwartaal worden alle betrokken partners geconsulteerd over het plan van aanpak, daarna worden wijzigingen verwerkt en de verwachting is dat het plan in september 2016 beschikbaar is. Dan is er een uniforme landelijke leidraad als input voor bestuurlijke besluitvorming en het formuleren van een saneringsstrategie.

Landelijk kenniscentrum asbest

Een bijdrage aan meer uniformiteit in risicobeoordeling en aanpak is ook te verwachten van het landelijk kenniscentrum asbest dat bij het RIVM in oprichting is.

Demi Theodori, lid van het projectteam, licht de contouren van het kenniscentrum toe en voorziet dat het een verbindende schakel kan zijn tussen de vele bij het asbestdossier betrokken publieke en private partners.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is de primaire opdrachtgever, naast Infrastructuur en Milieu en andere departementen.

Publicatie Stralingsincidenten veiligheidsregio's

Aan het eind van het plenaire programma en vóór de start van de verdiepende deelsessies, is het podium even voor Manon Oude Wolbers, decaan bij de Brandweeracademie van het IFV. Zij presenteert de nieuwe publicatie Stralingsincidenten veiligheidsregio's. Een operationele handreiking voor het optreden bij incidenten met radioactieve stoffen. De nieuwe publicatie vervangt het oude 'radiologisch handboek'. De Kennisdag Asbest is een geschikt moment om de handreiking te lanceren, omdat veel functionarissen die met asbest te maken hebben ook een rol hebben bij stralingsincidenten; met als groot verschil dat asbestincidenten vaker voorkomen dan stralingsincidenten. De handreiking is verkrijgbaar voor alle betrokkenen, zoals adviseurs gevaarlijke stoffen van de brandweer en de GHOR. Op 27 januari 2016 verzorgt het IFV een bijscholingsdag over stralingsincidenten voor deze functionarissen.

